

I

Montpellier, Frankrijk
November 1994

Traag bewoog het verkeer zich langs de brede straat aan de oostkant van Montpellier. Het was kwart voor acht 's morgens. Ophélie Duchemin fronste haar wenkbrauwen toen het stoplicht op rood sprong, en remde. Een man met een kartonnen bordje in zijn hand tikte op het raam van haar auto. Ze las wat erop stond en schudde zonder hem aan te kijken haar hoofd. Al die daklozen! Op elke grote kruising in Montpellier stonden ze te bedelen. Even voelde ze zich schuldig. Soms gaf ze hun wel een kleinigheid, maar vandaag had ze geen tijd om in haar tas naar geld te zoeken. Haar gedachten waren bij haar leerlingen. Trouwens, hoe kon ze er zeker van zijn dat de man brood zou kopen van het geld, en geen goedkope fles wijn? Ze kon van haar docentensalaris niet iedereen helpen.

Toch wilde ze maar dat ze de man iets aan kon bieden. Ze keek strak voor zich uit en probeerde door veelbetekenende blikken het stoplicht op groen te laten springen. Ze wilde naar school en weg van deze arme man. Ze wist dat ze zich verdrietig zou voelen als hij haar aan zou kijken, als hun blikken elkaar zouden kruisen. Het licht werd groen. Langzaam liet Ophélie haar auto in beweging komen en de dakloze man stapte achteruit de stoep op, om daar te wachten op de volgende groep automobilisten die voor het stoplicht zou moeten wachten.

Ophélie wachtte tot de bel zou gaan om het begin van de les aan te kondigen. Ze glimlachte naar de tieners die haastig en druk pratend het lokaal binnenkwamen. Dit was hun favoriete les en de voldoening die dat haar schonk, stond op haar gezicht te lezen. Haar leerlingen volgden haar lessen Franse literatuur enthousiast.

Ze ging staan en verwelkomde hen zoals ze iedere morgen deed. Met een interessant citaat van een bekende Franse schrijver trok ze hun aandacht. *'Je te frapperai sans colère et sans haine.'* De leerlingen dachten over het citaat na en sommige bladerden snel door hun boek, waar Ophélie, zoals ze beloofd had, alle citaten uit haalde.

Ze was lang voor een Française, bijna één meter zeventig, en ze had een slank figuur. Haar dikke, bruine haar glansde en viel tot over haar schouders. Haar huid was gaaf en gezond en haar gezicht vol contrasten; donkerbruine ogen en volle wimpers, hoge jukbeenderen en een wipneus, die ze van haar moeder had. Ze was er jaren mee geplaagd dat ze zelf wel een leerling leek met haar spijkerbroek of -rok en haar T-shirts. Zelfs nu ze achtendertig was, leek ze nog wel een studente van de universiteit. Haar leerlingen vonden haar fascinerend en spraken met bewondering over haar. Ze had twee bescheiden Franse literatuurprijzen gewonnen en een van haar musicals werd opgevoerd in een klein theater in Montpellier. Ophélie Duchemin was een van die mensen in wie je steeds meer kracht en karakter ontdekt naarmate je ze beter leert kennen.

Ze vroeg zich echter niet af hoe ze op andere mensen overkwam. Ze praatte liever met haar leerlingen na de les en moedigde hen aan om harder te leren. De werkloosheid in Frankrijk was gestegen tot een zorgwekkende twaalf procent en die stijging zette nog door. Ophélie wilde haar leerlingen stimuleren om hard te werken, om door te zetten en om iets te bereiken.

Ze was al met de les begonnen toen de deur openging en een jonge vrouw het lokaal binnenglipte. Ze hield haar hoofd gebogen en haar boeken in beide armen geklemd. Ophélie's ogen volgden haar, terwijl ze haar plaats opzocht. Rislène, haar beste leerling, kwam steeds later. Ophélie hoefde niet te vragen waarom, want ze wist de reden: problemen in het gezin.

Na de les wachtte het meisje tot de andere leerlingen het lokaal uit waren. Toen kwam ze naar Ophélie's bureau.

'Mademoiselle Duchemin, zou ik... zou ik even met u kunnen praten?'

Ophélie's adem stakte toen ze de blauwe plekken op het gezicht van het meisje zag.

'Wat is er gebeurd?'

‘Mijn vader – hij is erachter gekomen dat ik naar de jeugdgroep van uw gemeente geweest ben.’

‘O, Rislène!’ Ze stond op en nam de bevende jonge, vrouw in haar armen. ‘Wat erg voor je. Hoe is hij het te weten gekomen?’

‘Mijn zus. Zij heeft me verraden.’ Ze veegde een traan weg en hield haar hand voor haar mond om haar snikken te kunnen beheersen. ‘Ik ben zo bang om naar huis te gaan vanavond. Ik weet niet wat me verder te wachten staat.’

Ophélie sloot haar ogen om goed te kunnen nadenken. De situatie voor de Algerijnen in Frankrijk was erg onrustig. De burgeroorlog in hun land dreigde zich uit te breiden naar Frankrijk en er heerste een beklemmende sfeer. En Rislènes verhaal leek op dat van veel anderen. Ze was een jonge, Noord-Afrikaanse vrouw, maar was opgegroeid in Frankrijk en ze dacht en handelde als een Française. De afgelopen jaren was de aandacht voor de islam echter onverwacht weer toegenomen en dat zette vaders ertoe aan om van hun dochters te eisen dat ze de *hijab*, de islamitische sluier, zouden dragen en dat ze de moskeeën zouden bezoeken die plotseling in heel Frankrijk gebouwd werden.

Rislène liep echter nog meer gevaar dan anderen, want zij had iets onvergeeflijks gedaan. Ze was christen geworden. Haar vader was daar nu achter gekomen en Ophélie wist dat geweld het gevolg zou kunnen zijn. Een blauw oog was misschien nog maar het begin.

Ze hield Rislènes hand vast en keek haar aan. ‘Kom dan naar mijn flat tot we iets bedacht hebben. Ik zal mijn vader bellen. Die weet wel raad.’ Ze raakte zachtjes het gezicht van het meisje aan. Een lelijke blauwe plek bedekte haar linkeroog en linkerwang. Rislène was slank, had dik zwart haar en een olijfkleurige huid. Normaal gesproken had ze een aanstekelijke glimlach, maar nu huilde ze en ze was duidelijk doodsbang.

‘Kom aan het einde van de dag maar terug. Om vijf uur. Maak je maar geen zorgen. Het komt wel in orde.’ Ze keek de jonge vrouw na toen ze met gebogen hoofd en een hand voor haar gezicht het lokaal uit liep; het was net alsof ze rouwde. En eigenlijk was dat ook zo. Ze had vandaag haar jeugd verloren door de wreedheid van haar vader.

Rislène had zich onder een helderblauwe deken op Ophélie's gebloemde bank genesteld. In de schemering was de blauwe plek op haar donkere huid minder zichtbaar. Ophélie hield haar een beker thee voor, die ze dankbaar aannam. Ze hield haar gezicht erboven en liet het warm worden door de damp die opsteeg.

‘Het is erger dan u denkt, mademoiselle Duchemin,’ zei ze en nam een slokje van haar thee.

‘Zeg maar Ophélie.’

‘Goed, Ophélie dan.’ Ze glimlachte verlegen. ‘Wat ik gedaan heb, is het ergste wat je maar kunt doen. Ik ben christen geworden, heb me laten dopen en...’ Ze aarzelde. ‘En nu ben ik nog verliefd geworden op een christelijke jongen ook. Ik weet zeker dat ze me vermoorden als ik terugga.’ Ze zat te trillen onder de deken en beet op haar lip.

‘Is er niet iemand die met je ouders kan gaan praten? Iemand van de zendingsorganisatie misschien? Ik zal mijn vader laten weten wat er gebeurd is.’

‘Mijn vader zou *monsieur* Hoffmann nooit binnenlaten. Uw vader heeft al eens eerder geprobeerd om met hem te praten...’ Het was een novemberavond en het werd snel donker. De klok wees half zes aan.

‘Maar misschien kan *madame* Hoffmann het proberen.’

‘Gabiella? Mijn stiefmoeder? Kent jou moeder haar?’

‘Ja, ze hebben elkaar een keer ontmoet. Ze vond haar aardig. Maar ze zou moeten gaan als mijn vader niet thuis is. Het is wel riskant, maar misschien lukt het.’

‘Ik zal haar bellen.’ Ze pakte de telefoon en draaide het nummer dat ze uit haar hoofd kende; ze belde het bijna dagelijks. Haar vader, David Hoffmann, en zijn vrouw Gabriella hadden jarenlang in Algerije gewoond. Maar in 1985 waren ze gedwongen om te vertrekken. De regering, die gesteund werd door het leger, was vastbesloten het land te zuiveren van alle godsdienstige groeperingen die een bedreiging voor haar zouden kunnen vormen. Sindsdien was David Hoffmann regionaal directeur van een zendingsorganisatie die zendelingen uitzond naar heel Noord-Afrika.

‘Hallo? Ha, Gabiella! Ik ben het. Hoe is het? En met papa? Mooi

zo. Ja hoor, het gaat prima. Ik moet nog wel honderd proefwerken nakijken, maar dat is geen nieuws.’ Daarna klonk haar stem zachter en ernstiger. ‘Luister Gabriella, ik heb hier een van mijn leerlingen. Rislène... Ken je haar? Ja. Luister, we hebben een probleem.’ Ze vertelde het hele verhaal en haar stiefmoeders bezorgde reactie verbaasde haar niet.

‘Ik kom er direct aan, Ophélie.’

Toen de bel even later ging, liep Ophélie haastig naar de deur en deed open. Ze begroette Gabriella. Ophélie bedacht vaak wat een zegen het was om haar in de familie te hebben. Al dertig jaar beschouwde Ophélie haar stiefmoeder als vertrouweling en een van haar beste vriendinnen. Gabriella droeg haar vuurrode haar in een lange vlecht. Er zaten sinds een tijdje grijze lokken in. Twee jaar geleden hadden ze haar vijftigste verjaardag gevierd met een week vol verrassingen. Als ze glimlachte vertoonde haar blanke huid rond haar helderblauwe ogen fijne rimpeltjes.

Ze kuste Ophélie drie keer op haar wangen, zoals in Montpellier de gewoonte was. Daarna liepen ze snel naar de kamer waar Rislène op de bank zat. Ophélie zag hoe kalm en zelfverzekerd Gabriella met de jonge Algerijnse vrouw omging. Gabriella hield misschien nog wel meer van deze mensen dan Ophélie. Bijna twintig jaar hadden zij en haar man als zendelingen in Algerije gewerkt.

Terwijl ze toekeek hoe Gabriella rustig met Rislène sprak, gingen haar gedachten vele jaren terug. Ze herinnerde zich dat ze zich al aangetrokken voelde tot Gabriella toen ze nog maar een klein meisje van zes jaar was, dat zich bang en verloren voelde. Ook wist ze nog dat ze direct een band gevoeld had met de knappe, roodharige vrouw, omdat ze beiden een hugenotenkruisje droegen. Gabriella had haar geholpen om haar moeder, Anne-Marie, op te sporen, toen Algerije aan het begin van de jaren zestig door oorlog verscheurd werd. Ophélie had alleen onsamenhangende en sombere herinneringen aan dat land en haar geheugen had in die tijd zo veel verhalen opgeslagen, dat ze nu soms niet meer kon onderscheiden wat ze zich werkelijk herinnerde en wat voortkwam uit haar fantasie.

Maar de feiten kende ze. Ze was geboren in Algerije toen haar moeder nog maar een tiener was. Ze waren *pied-noirs*, Franse burgers

die zich in Algerije gevestigd hadden. Ophélie had haar vader nooit gekend, tot hij midden in de krankzinnige Algerijnse oorlog plotseling in haar jonge leven was verschenen. Een knappe, moedige Amerikaan, die zich niet bewust was geweest van het bestaan van zijn dochter. Haar ouders waren nooit getrouwd. Hun liefde was een jeugdliefde geweest. Toch was alles wel goed gekomen. Een nostalgische glimlach gleed over Ophélie's gezicht, toen ze eraan dacht hoe alles na veel verwarrende maanden was opgelost. Mama was getrouwd met Moustafa en papa met Gabriella, zodat ze uiteindelijk eigenlijk vier ouders had.

Ophélie herinnerde zich hoe ze een paar jaar na het einde van de oorlog op de kade van de haven in Marseille had gestaan, om David en Gabriella uit te zwaaien. Die waren in de herfst van 1965 met hun eerste kind naar Algerije vertrokken. Moustafa had het er erg moeilijk mee gehad om de Hoffmanns naar zijn geboorteland te zien vertrekken. Hijzelf kon nooit meer terug. Als zoon van een *harki* zou hij direct herkend en vermoord worden. Harki's waren Algerijnse soldaten die aan Franse zijde hadden gevochten. Ze werden als verraders beschouwd en toen Algerije in 1962 onafhankelijk werd, waren ze bijna allemaal vermoord door hun landgenoten. Slechts een paar duizend hadden er kans gezien om met hun gezin naar Frankrijk te vluchten. Om die reden hadden mama en Moustafa elkaar stevig vastgehouden en hadden ze Ophélie, die toen negen was, stevig tegen zich aan geklemd daar in de haven van Marseille. Dat wist ze nog heel goed.

Ze herinnerde zich dat mama en Gabriella elkaar lange brieven schreven. Ze herinnerde zich ook nog dat haar vader en Gabriella teruggereisd waren naar Frankrijk om hun tweede baby, en later de derde, aan hun vrienden te laten zien. Ze herinnerde zich ook mama's droeve glimlach en haar verdriet, dat ze goed verborgen hield. Ophélie wist hoe graag mama en Moustafa een kind wilden. En wat had zijzelf verlangd naar een broertje of zusje! Ze wist nog goed dat mama haar op haar twaalfde verjaardag bij zich had geroepen in haar kamer van de grote boerderij en hoe gelukkig ze was geweest toen mama haar deelgenoot maakte van een geheim.

'We krijgen een baby, Ophélie. God heeft onze gebeden verhoord.'

Onwillekeurig greep Ophélie naar haar maag en ze wenste plotseling dat de herinneringen haar met rust zouden laten. Ze voelde zich vandaag zo kwetsbaar. Ze had zelf geen kinderen, maar haar leerlingen, de jongeren die vochten voor een toekomst, waren haar kinderen. Als ze, zoals vandaag, door herinneringen overvallen werd, gebeurde het soms dat ze plotseling buikpijn kreeg.

Ze was de lievelingstante van haar nichtjes en neefjes en voor haar vijf halfbroers en halfzusjes was ze een tweede moeder. Ze was omringd door jeugd. Misschien hield dat haar wel zo jong. Ze had geen man en geen kinderen, maar door Gods genade had ze toch veel mensen om zich heen. De pijn zakte.

Gabriella en Rislène gingen staan. ‘We hebben een beslissing genomen, Ophélie. Rislène wil de nacht graag bij jou doorbrengen. Het is nu te gevaarlijk voor haar om terug te gaan. Ik zal morgen proberen haar moeder te bezoeken.’

‘Dank je, Gabriella.’ Ophélie pakte Rislènes hand. ‘Ik vind het fijn als je hier blijft.’

‘Dank je wel, Ophélie.’ Het Arabische meisje omhelsde haar stevig. ‘En dank u, madame Hoffmann. Allebei bedankt.’

Rislène lag rustig te slapen in Ophélies bed. Na een lichte maaltijd hadden ze samen nog snel even gekeken naar een aantal gedichten, die ze in de klas aan het bestuderen waren. Daarna had Ophélie Rislène een lang T-shirt gegeven en was de jonge vrouw onder de wol gekropen. Ophélie zat nu met opgetrokken benen op de bank. Overal om haar heen lagen papieren en er hing nog een vage geur van knoflook in de zitkamer. In de grenen boekenkast stonden haar boeken en ook een kleine stereotoren. Zachtjes klonken de tonen van de *Golden Flute*, die zo nu en dan onderbroken werden door hoge arpeggio's van houtblazers.

Op deze manier deed ze haar nakijkwerk het liefst; omgeven door een geordende bende en met een beker *tisane*, een heerlijke Franse kruidenthee, in haar handen. Ze zat vanavond zo behaaglijk, dat ze zou willen spinnen als een poes, en de sfeer van tevredenheid in de kamer was bijna tastbaar. Ze was niet alleen. Dat Rislène sliep, deed er niet toe. Ze voelde zich heel voldaan. Ze hadden samen een salade

gegeten van witlof, avocado, speksnippertjes en hardgekookte eieren. Ze had de salade aangemaakt met een dressing naar eigen recept. Ze mengde die van pittige mosterd uit Dijon, rode wijnazijn en de zuivere olijfolie, die in de streek rond Montpellier zo veel gebruikt werd. Met knoflook en peterselie bracht ze het sausje op smaak.

Ze hadden samen gelachen en over van alles en nog wat gepraat. Het nare onderwerp van Rislènes vader hadden ze moeiteloos vermeden. Ze hadden over de Bijbel gesproken en elkaar drie gedichten van Paul Verlaine voorgelezen. Ophélie had 's avonds vaak mensen te eten. Maar vandaag was ze niet overvallen door die vreselijke eenzaamheid die haar soms overweldigde als haar gasten vertrokken waren. Er was nu iemand bij haar in de flat. Er was warmte. Ophélie was nooit bang geweest om alleen te wonen. Ze hield van stilte en had altijd wanhopige behoefte aan tijd voor zichzelf. Samenwonen met kamergenotes was haar in het verleden nooit erg goed bevallen. Toch miste ze de aanwezigheid van een ander mens.

Diep in haar hart wist ze dat ze wachtte tot er een man zou komen om die leegte te vullen, maar die gedachte verdrong ze. Ze richtte haar aandacht op de proefwerken, maar haar gedachten voerden haar toch nog even mee naar de verre kusten van Algerije. Heel lang geleden had ze daar gewoond. Nu dreigde er in dat land opnieuw oorlog uit te breken – een burgeroorlog. En zelfs de Algerijnen die in Frankrijk woonden, ontkwamen niet aan de islam, die de voormalig socialistische staat steeds meer in haar ijzeren greep kreeg.

De fluit liet een vibrerende hoge F horen en de klanken van het orkest stierven weg. Ze keek het laatste proefwerk na en zat nog lange tijd in het donker te kijken naar de volle maan die buiten scheen.

Gabriella Hoffmann aarzelde even en drukte toen op de bel van een flat op de zesde verdieping. De trappen in het gebouw stonken naar de urine van honden. Een Arabische vrouw van middelbare leeftijd deed de deur een kiertje open en Gabriella glimlachte naar haar. Ze boog haar hoofd en zei: 'Madame Namani, ik wil u graag uitnodigen om thee te komen drinken bij mij thuis. U kent me toch nog wel? Madame Hoffmann.'

‘Ja, we hebben elkaar al eerder ontmoet.’ De glimlach van de vrouw was afstandelijk en haar donkere ogen keken Gabriella achterdochtig aan. Ze keek om zich heen, stapte de gang in en trok de deur achter zich dicht. Nauwelijks hoorbaar fluisterde ze: ‘U hebt nieuws over Rislène, hè? Daar komt u toch voor?’

‘Inderdaad.’

‘Ik kan nu niet met u praten. Mijn dochter is binnen. Alles wat zij hoort, vertelt ze door aan Rislènes vader.’

‘Wanneer kunnen we elkaar ontmoeten?’

De vrouw wierp een steelse blik over haar schouder. ‘Vrijdagmiddag. Dan zal ik naar uw huis komen. Woont u nog op hetzelfde adres?’

‘Ja. U moet bus nummer negen nemen tot de laatste halte.’

‘Dat herinner ik me nog.’

‘Goed. Tot vrijdag dan.’ Gabriella draaide zich om, maar de vrouw pakte haar bij de arm. ‘Gaat het goed met Rislène?’

‘Ja, ze maakt het prima.’

‘Zorgt u alstublieft goed voor haar. Ze is heel dom geweest. Heel dom.’

Vanuit de flat klonk een meisjesstem. ‘Mama! Wie is daar?’

‘Ik moet naar binnen,’ zei madame Namani geluidloos. ‘O, niemand. Het is maar een verkoper,’ riep ze in het Arabisch. ‘Je weet hoe lastig die lui zijn.’

Gabriella liep naar de lift. Toen ze eenmaal binnen stond, wiste ze zich het zweet van het voorhoofd. Het was niet slecht gegaan. Islamitische moeders waren soms meer bereid om naar je te luisteren als je onder vier ogen met hen kon praten. Soms begrepen ze dan waarom hun kind de traditionele godsdienst de rug toegekeerd had. Gabriella had al eens eerder met madame Namani gepraat. Het was een verstandige vrouw.

Gabriella bedacht hoe ironisch het was dat David en zij ervoor gekozen hadden om in Algerije te gaan wonen, terwijl zo veel mensen van wie ze hielden na de onafhankelijkheidsoorlog juist naar Frankrijk waren gevlucht. Anne-Marie en Moustafa, Ophélie, Eliane en Rémi Cebrian – deze pied-noirs en harki’s hadden in Frankrijk een nieuw bestaan opgebouwd. Maar David en zij hadden zich ge-

roepen geweten om naar Algerije te gaan. Ze hadden gezien hoeveel problemen er na de onafhankelijkheid in het land waren geweest, ze waren gaan houden van de mensen en hadden zich de Arabische taal eigen gemaakt.

Dat David bereid geweest was om in het land te gaan wonen waar hij in 1962, aan het einde van de oorlog, vier vreselijke maanden had doorgebracht, was een van de eerste wonderen die God gedaan had, toen Hij hen riep om naar Algerije te gaan. Ze herinnerde zich hoe ze bij hun Algerijnse vrienden had gehuild, toen de definitieve regeringsmaatregel werd afgekondigd in het voorjaar van 1985: alle zendingen moeten het land onmiddellijk verlaten. Ze waren al langer gebleven dan de meeste anderen, maar uiteindelijk werd het vonnis toch gevelde. Verbanning.

Hun werk was echter nog lang niet afgelopen. Er woonden bijna vier miljoen Noord-Afrikanen in Frankrijk. De haat en vooroordelen waren met de jaren alleen maar sterker geworden. En nu eisten de vrome moslims dat hun godsdienst in Frankrijk gerespecteerd zou worden. Ze wilden dat hun dochters toestemming zouden krijgen om de hijab naar school te dragen en ze wilden moskeeën bouwen. Behalve hun cultuur, werd nu ook hun godsdienst, die ze in het verleden alleen in de privésfeer beoefenden, meer openbaar. Veel Fransen ergerden zich hieraan.

Ze ging naar buiten, waar een stormachtige wind waaide. Gabriella had het erg naar haar zin in Montpellier. Ook in Algerije, Senegal en Amerika had ze met plezier gewoond. Ze had zo veel meegemaakt. Ze dacht aan haar drie kinderen, die nu allemaal volwassen waren. Alleen de jongste studeerde nog aan de universiteit. David en zij hadden twee kleinkinderen.

Haar gedachten gingen naar Ophélie, die ze altijd als haar eigen dochter had beschouwd. Het meisje was opgegroeid tussen de boerderij van Anne-Marie en Moustafa in Lodève en de flat van haar en David in het weeshuis in Castelnau. Toen de Hoffmanns in 1965 naar Algerije waren verhuisd, konden ze elkaar minder vaak zien, maar Ophélie's brieven waren altijd vol warmte en liefde geweest.

Ophélie was nooit getrouwd. Anne-Marie liet het niet blijken, maar Gabriella wist wel dat ze het daar moeilijk mee had. Tegen-

woordig telde je in de wereld niet alleen maar mee als je getrouwd was. Voor een intelligente, capabele lerares als Ophélie waren er mogelijkheden te over. Misschien deed zich in Rislène ook wel weer zo'n mogelijkheid voor. Ophélie Duchemin straalde medeleven, rust en geloof uit, en Gabriella volgde met belangstelling de ontwikkelingen in haar leven. Nu Rislène weer...

Nazira wist dat haar moeder had gelogen. Ze had in de gang Arabisch gesproken en de andere stem was die van een vrouw geweest en niet die van een verkoper. Nazira liep snel naar het raam dat uitkeek over het plein en zag nog net een vrouw met rood haar het flatgebouw uit komen. Ze wist zeker dat iemand met mama over Rislène had gesproken.

Ze lachte in zichzelf. Mama kon de waarheid niet voor haar verborgen houden. Ze zou er wel achter komen! Als ze rustig afwachtte, mama in de gaten hield en haar zou volgen naar de markt, zou ze wel ontdekken waar haar zus was.

Dwaze Rislène! Om zich te bekeren tot het christendom. Nazira was er woedend over. Zijzelf droeg haar hijab met trots en bezocht de moskee. Het feit dat haar zus de familie, de traditie en haar godsdienst had verraden, vond ze onverdraaglijk. Rislène verdiende straf.

'Vertel het alsjeblieft niet aan papa, Nazira!' had Rislène haar met tranen in haar ogen gesmeekt, toen ze onder haar matras een bijbel gevonden had. 'Ik wil het je uitleggen...'

Ze was te kwaad geweest om goed te luisteren naar Rislène, toen die probeerde haar duidelijk te maken waarom ze christen was geworden. Het had iets te maken met genade en redding en met Jezus, Die Gods zoon zou zijn. Hoe zou ze dat kunnen geloven? Hun hele jeugd hadden ze trouw uit de Koran geleerd. Jezus was een profeet. Mohammed was de grootste profeet en Allah was de enige ware God. Christenen, die drie goden aanbaden, waren ketteren. Hoe kon Rislène het geloven?

Mama kwam naast Nazira staan. 'Wat doe je daar, kind?' Er klonk angst in haar stem door.

Nazira haalde haar schouders op en ging naar haar kamer. 'Ik moet nog wat werk afmaken, mama. Roep me maar als ik u moet helpen

met het klaarmaken van de lunch.’ Ze deed de deur van haar kamer dicht en zei nogmaals tegen zichzelf: ‘Rislène is een verraadster. Ik zal het haar betaald zetten!’